

جامعه‌شناسی جنگ و آشنایی با دفاع مقدس

نوشته : منصور میرزایی میانه

www.ketab.ir

جامعه‌شناسی جنگ و آشنایی با دفاع مقدس

ناشر / مؤسسه انتشارات نبوی
با همکاری بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس
اداره جنوب غرب استان تهران (شهریار)
مؤلف / منصور میرزایی میانه
ویراستار / سیده سمیه نبوی
طراح جلد / محمد مهدی صنعتی
صفحه‌آرایی / فیروزخانی
نوبت چاپ / اول
تاریخ انتشار / پاییز ۹۰
شمارگان / ۲۰۰۰ جلد
چاپ / شرکت چاپ شمس خوش نگار
صحافی / سپیدار
قیمت / ۲۲۰۰ تومان

سرشناسه : میرزایی میانه، منصور، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور : جامعه‌شناسی جنگ و آشنایی با دفاع مقدس / منصور میرزایی میانه.
مشخصات نشر : تهران : نبوی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری : ۲۶۴ ص.
شابک : ۹۷۸۹۶۴۶۴۰۵۷۱۴
موضوع : جنگ و جامعه
موضوع : جامعه‌شناسی نظامی
موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ -- مطالعات
موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ -- جنبه‌های اجتماعی
رده بندی کنگره : ۱۳۹۰: ج۲/م۹/ HM۵۵۴
رده بندی دیویی : ۳۰۳/۶۶
شماره کتابشناسی ملی : ۲۴۸۲۱۴۶

آدرس: تهران / خیابان ناصر خسرو / کوچه حاج نایب / پلاک ۲۰
تلفن: ۲۳۹۰۰۸۸۲ - ۲۳۹۱۰۳۶۷ پورنگار: ۲۳۹۰۰۸۸۲
صندوق پستی: ۱۴۷۴-۱۵۸۱۵

مادر این جنگ ابهت ابر قدرت ها را شکستیم

امام خمینی (ره)

تقدیم به روح پر فتوح حضرت امام (ره)، شهیدای هشت سال دفاع مقدس
خصوصاً شهیدای لشکر عاشورا و شهیدای مظلوم و بی سران و قهرمانی زیرین سران میانه

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۵	فرهنگ دفاع مقدس
۹	فصل اول: جامعه شناسی جنگ
۱۱	«جنگ» چیست؟
۱۲	علم جامعه شناسی چیست؟
۱۹	فصل دوم: تاریخچه جامعه شناسی جنگ
۲۳	بخش اول: دوره تفکر اجتماعی
۲۵	الف) عصر باستان
۲۹	ب) عصر رنسانس
۳۲	ج) تمدن اسلامی
۳۹	بخش دوم: دوره‌ی علم جامعه شناسی جنگ و نظامی گری
۳۹	الف) اندیشه‌های اولیه
۴۷	ب) اندیشه‌های معاصر
۵۴	نظریات آرون

نظریات گاستون بوتول ۵۶

کلیات مفاهیم و تعاریف مرتبط با جامعه‌شناسی جنگ ۶۰

الف) پدیده‌ی اجتماعی جنگ ۶۰

ب) پدیده‌ی اجتماعی ۶۲

ج) ستیزه‌شناسی چیست ۶۶

د) جامعه‌شناسی صلح ۷۱

هـ) علم استراتژی ۷۲

و) مبارزه، قدرت و قدرت نظامی ۷۴

ز) ابزارهای قدرت ۷۷

ح) تعریف قدرت نظامی ۷۹

ط) جنگ و خشونت به عنوان یک پدیده‌ی سیاسی ۸۱

ی) جنگ از دید سیاسی ۸۲

ک) بحث میلیتاریسم و میلیتاریزاسیون ۸۷

ل) خصوصیات جوامع نظامی گرایانه ۸۸

م) دفاع، جهاد و شرایط آن ۹۰

۱- دارالاسلام ۲- دارالکفر ۹۶

ن) ماهیت جنگ و جهاد ۹۷

فصل سوم

فصل سوم: جامعه، جنگ و نظامی‌گری ۱۰۳

بخش اول: آیین‌های جنگ یکی از هویت‌های جوامع است ۱۰۵

الف) آیین‌های اساطیری ۱۰۶

ب) آیین‌های الهی ۱۰۸

ج) آیین‌های فلسفی جنگ ۱۰۹

بخش دوم: علل و زمینه‌های جنگ ۱۱۱

الف) جنگ در نهاد انسان است	۱۱۲.
ب) جنگ مولود و زاییده سیاست است.	۱۱۴.
ج) علل زیستی، جنگ	۱۱۵.
د) علل اقتصادی جنگ	۱۱۶.
تفسیر امپریالیستی	۱۱۶.
تفسیر مارکسیستی	۱۱۹.
هـ) ریشه‌های جنگ‌ها از نظر پیمان‌های بین‌المللی	۱۲۳.
و) ریشه‌های جنگ در اندیشه اسلامی	۱۲۴.
بخش سوم: عوامل جنگ و قدرت نظامی	۱۲۹.
الف) سلاح و تکنولوژی نظامی	۱۳۱.
ب) سازمان و تشکیلات نظامی	۱۳۴.
ج) نیروهای نظامی	۱۴۰.
د) انواع معادلات نظامی	۱۴۴.
بخش چهارم: پیامدهای جنگ و نظامی‌گری	۱۴۹.
الف) پیامدهای محدود	۱۴۹.
پیامدهای مثبت	۱۴۹.
پیامدهای منفی	۱۵۰.
عوامل موثر بر نوع جهت‌گیری پیامدها	۱۵۲.
ب) ساخت اجتماعی و پیامدهای جنگ	۱۵۳.
ج) پیامدهای جنگ و نظامی‌گری	۱۵۹.
د) تولید و صدور اسلحه	۱۶۰.
فصل چهارم: جنگ و نظامی‌گری در جوامع معاصر	۱۶۷.
بخش اول: بررسی جنگ تحمیلی و ویژگی‌های اجتماعی آن در ایران	۱۶۹.
ویژگی‌های اجتماعی دفاع مقدس در ایران	۱۷۴.

۱۷۸.	چهار سطح از منزلت اجتماعی یک رزمنده.
۱۸۱.	ویژگی‌های موجود در جنگ و پیکره‌ی جبهه‌ها.
۱۸۳.	فصل پنجم: آشنایی اجمالی با دفاع مقدس
۱۸۵.	بخش اول: آشنایی با دفاع مقدس
۱۸۵.	۱) تعریف جنگ
۱۸۶.	۲) چگونگی آغاز تهاجم عراق به ایران
۱۸۶.	۳) اهداف تجاوز عراق به ایران
۱۸۸.	۴) تأمین منافع ابر قدرت‌ها
۱۸۹.	۵) آغاز حمله و تهاجم سراسری
۱۹۱.	۶) دفاع و دفع تجاوز با فرمان حضرت امام.
۱۹۳.	۷) تثبیت مواضع دفاعی رزمندگان اسلام
۱۹۳.	۸) عزل بنی‌صدر
۱۹۴.	۹) حمایت جامعه بین‌المللی از صدام و شعار صلح طلبی صدام
۱۹۷.	۱۰) بازسازی ارتش عراق و حملات مجدد.
۱۹۹.	۱۱) عملیات بزرگ کربلای ۵.
۲۰۲.	۱۲) پذیرش قطعنامه ۵۹۴.
۲۰۵.	بخش دوم: پرسش و پاسخ درخصوص دفاع مقدس
۲۲۷.	بخش سوم: اهم عملیات‌های انجام شده در دوران دفاع مقدس
۲۵۹.	فهرست منابع

مقدمه

فرهنگ دفاع مقدس:

دفاع مقدس بزرگترین دستاورد حماسی انقلاب اسلامی ایران است که مدیون شهیدان، جانبازان، ایثارگران، و خانواده‌های صبور و دلاوری است که در آن ایام الهی از همه‌ی جلوه‌های فریبنده دنیا گذشته و پیام امام و رهبر خویش را به گوش جان خریده و لبیک گفتند و خود را در مقابل امتحان الهی قرار داده و به جبهه‌های حق علیه باطل شتافتند. این برکت‌های آسمانی فارغ از تمامی گرایش‌های زمینی به صورت گمنام بدون هیچ چشم‌داشتی همه داشته‌ها و انباشته‌های خود را که جانشان بوده در روزگار سختی و بلا به عرصه آورده و در طبق اخلاص نهادند و حاضر شدند آن را بدون توقع در راه دفاع از دین، استقلال و آزادی میهن عرضه کنند. مجاهدینی که هیچ امری را بالاتر و مهم‌تر از عمل به تکلیف و مجاهدت صادقانه و بی‌ریا نمی‌دانستند.

چه بسایارند جوامعی که از نعمت وجود چنین اساطیر و قهرمانانی محروم بوده و هستند و برای جبران آن به اسطوره‌های خیالی و افسانه‌ای روی آورده و در صدد اسطوره‌سازی دروغین هستند و چه افتخار عظیمی است برای ملت بزرگ ایران که آوازه صبر و پایداری فرزندانش الگویی برای رستاخیزی همه جهان شده است.

دفاع مقدس مبدأ هدایت انقلاب ماست و ارزش‌های بی بدیلی نظیر انسانیت، ایرانیت و اسلامیت در این هویت متبلور شده است. در گذشته‌های دور این سرزمین اثری از مفاهیمی چون جهاد، ایثار، شهادت، آزادی و بسیج به این شکل بی نظیر یافت نمی‌شود.

اینها مصادیقی هستند که در دوران دفاع مقدس آفریده و احیاء شدند و اینک هویت ایرانیان را تشکیل می‌دهند. به صراحت می‌توان گفت که این مفاهیم و مضامین سرمایه‌های بزرگ معنوی و اجتماعی امروز ما هستند و پاسداری از آنها وظیفه‌ی همه کسانی است که در آن سال‌های صبر و مقاومت حضور داشته و در خلق آن حماسه آفرینی‌های بزرگ سهم و شریک بوده‌اند و حتی کسانی که در آن مقطع به هر دلیلی حضور نداشته‌اند می‌باشد.

دفاع مقدس «فتح‌المبوح» ارزش‌ها و میراث مشترک و سند افتخار جاودان تمام فرزندان این آب و خاک است که قابل مصادره به غیر نیست، زیرا شأن آن والاتر و بالاتر از حب و بغض‌های زودگذر و سیاست بازی‌های تهی از صداقت است؛ روحیه ایثارگری که ما را در جنگ به پیروزی رساند، چشمه زلالی بود که بر میزای آن همه ایرانیان فارغ از علاقه‌ها و سلیقه‌های سیاسی یا طبقاتی‌شان برای هدفی بزرگ که همانا پیروزی و سربلندی ایران اسلامی بود یک دل و یک صدا شده بودند.

به قول حضرت امام خمینی (ره): ما ابهت ابر قدرتها را در این جنگ شکستیم و در طول تاریخ ایران یک وجب از خاک پاک این مرزوبوم را به بیگانه ندادیم و این افتخاری بس ستودنی و به یادماندنی است.

تاکنون عزیزان نویسنده و دست‌اندرکاران جبهه و جنگ و یادگاران

هشت سال دفاع مقدس مطالب زیادی را از طریق نهادهای مختلف خصوصاً بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس به رشته تحریر درآورده‌اند. ما هم به اندازه بضاعت فهم خود از این رویداد عظیم تاریخی و به منظور اشاعه‌ی فرهنگ ایثارگری و شهادت و برای پاسخشگویی به نسل پرسشگر و پویای سؤم انقلاب بر آن شدیم تا مطالبی را در این خصوص به رشته تحریر درآوریم، باشد که دین خودمان را به کشور و ملت و خصوصاً رزمندگان و ایثارگران عرصه جهاد و شهادت ادا کرده باشیم.

لازم به توضیح است که در این کتاب سعی شده است ابتدا در خصوص جامعه‌شناسی جنگ، جنگ‌های تاریخ اسلام و تعریف‌هایی که دانشجویان و محققان را برای درک و فهم بیشتر کمک می‌کند، آورده شود و در فصل آخر موضوع هشت سال دفاع مقدس با رویکرد مفهومی آن، چرایی و چگونگی وقوع جنگ، دلایل ادامه جنگ و دلایل پذیرش قطعنامه ۵۹۸ از طرف حضرت امام خمینی (ره) و نحوه پایان جنگ به ضرورت پرسش و پاسخ آورده شود تا به پرسش‌های اصلی و اساسی امروزی دانشجویان، محققان و خوانندگان عزیز پاسخ مناسب داده شود. قطعاً این نوشته نیز مانند سایر نوشته‌ها و مطالب خالی از ایراد و اشکال نبوده و نخواهد بود. عاجزانه از همه خوانندگان عزیز و پژوهشگران خصوصاً دانشجویان درخواست می‌کنم که ما را در این راه یاری نموده و نظریات، انتقادات و پیشنهادات خود را به صورت مکتوب یا تلفنی با ما در میان بگذارند.

در پایان از همه دست‌اندرکاران و مسئولین عزیز، خصوصاً مسئولین اداره حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس جنوب غرب استان

تهران (شهریار) و ناشر محترم که در آماده‌سازی و چاپ این مجموعه مرا یاری کردند، کمال تشکر و قدردانی را دارم. این مجموعه را تقدیم می‌کنم به روح پر فتوح حضرت امام (ره) و همه شهدای هشت سال دفاع مقدس خصوصاً شهدای لشکر عاشورا و شهدای مظلوم دبیرستان دخترانه زینبیه شهرستان میانه.

منصور میرزایی میانه

پاییز ۱۳۸۹

www.ketab.ir